

מותר לדבר במרחץ ובמקומות המטונפים בלשון הקודש (ש"ע או"ח פה ב), ומידת חסידות החמיר (מש"ב שם).

רְחֵץ בְּחַמְיָן וְלֹא שֶׁתָּה מִקֵּהן וְכוּ' - צריך לשתות מים חמים לאחר הרחיצה, ואם אין לו מים אחרים, ישתה ממים שהתחממו לרחיצה (ראה רש"י ד"ה ואשתו), אכן לא ישתה ממים שהתרחצו בהם, שקשה לשכחה (ספר הזכרון לגר"ח קניבסקי אות יב).

מִשְׁנָה. מוֹלֵיֵאֵר הַגְּרוּף שׁוֹתֵין הַיֵּמָנוּ בְּשֶׁבֶת. שלאחר שגרפוהו הוא אינו בגדר 'מוסיף הבל', ואף על פי שהמים הניתנים בו מיד לאחר שגרפוהו, מתחממים מעט בערב שבת, אבל לאחר זמן נח המוליאיר מרתיחתו, ואינו מוסיף חום במים, אלא רק משמר ומקיים את חומו, ולכן מותר להשהות בתוכו מים חמים, שאיסורי שהייה והטמנה הם רק בדבר ה'מוסיף הבל' ומחמם את התבשיל (ראה רש"י וראש יוסף בדעתו, שלרש"י גם לענין 'שהייה' תלוי ב'מוסיף הבל', וראה בהקדמתנו לפרק, אות ד).

אֲנִיכִי, אֵף עַל פִּי שֶׁגְּרוּפָה אֵין שׁוֹתֵין הַיֵּמָנָה - אסור להשהות בתוכו מים מערב שבת, שאף לאחר גריפת הגחלים, חומו משתמר והוא מוסיף לחמם את המים בשבת (רש"י), ויש מפרשים שאי אפשר לגרוף את כל הגחלים מהאניכי (מאירי).

ויש מסבירים את המשנה לענין עירוי מים מהכלי בשבת על יין [שאלו לענין 'שהייה' מערב שבת, מותר להשהות בין במוליאיר ובין באניכי לאחר גריפתם]. שהמים שבמוליאיר אינם רותחים כל כך, ומותר לערוטם ליין בשבת, שאינם מבשלים את היין, ואילו המים שבאניכי רותחים ביותר ואסור לערוטם ליין בשבת, כדן עירוי מכלי ראשון המבשל 'כדי קליפה' (כמבואר בתוס' להלן מב, ב ד"ה אבל), ואף לאחר שהעבירו את המים שבאניכי לתוך 'כלי שני' אסור לערוטם ליין, שכיין שהמים רותחים ביותר, גזרו אטו כלי ראשון (תוס' רא"ש).

מִשְׁנָה. אֶבֶל נִתַּן הוּא לְתוֹכוֹ אוֹ לְתוֹךְ הַכּוֹס כְּדִי לְהַפְשִׁיךְן ולחממם מעט פחות משיעור י"ד סולדת', אבל קצת מים צוננים, אסור להכניס לתוך כוס שיש בו מים רותחים כדי להרתחים לשיעור י"ד סולדת, שסובר התנא של המשנה ש'כלי שני' מבשל (ר"י מלוניל; רע"ב), ויש חולקים וסוברים שגם קצת מים צוננים מותר להכניס בכוס שיש בו מים רותחים, ש'כלי שני' אינו מבשל, ונקט התנא לשון 'להפשיך' משום שלעולם אין בכח כלי שני לבשל, אלא להפשיך בלבד (רמב"ן ורשב"א להלן מב, א). ■ להלכה, כלי שני אינו מבשל (ש"ע או"ח שיח, יג, וראה להלן מב, ב).

גְּמָרָא. הַמֵּיחַם שֶׁפִּינָה מִמֶּנּוּ מִים חֲמִין לֹא יִתֵּן לְתוֹךְן מִים מוּעָטִים כְּדִי שִׁיחֲמוּ, ש'כלי ראשון' אף לאחר שהוסר מהאש, מבשל את מה שניתן בתוכו, ואפילו כשהוא ריק מהמים [או התבשיל] שהתבשלו בתוכו (אגלי טל האופה ס"ק כט, בדעת הרשב"א; פמ"ג י"ד משב"ז צב, ל; חזו"א י"ד לב). ויש מפרשים הטעם, משום שנראה כמבשל, או שלדעתם כלי ראשון שהוסר מהאש ורוקנו אותו ממה שהתבשל בתוכו, אינו חם כל כך ונחשב כלי שני שמבשל לדעת התנא של המשנה (ראה ט"ז י"ד צב, ל אגלי טל שם, בדעתו).

אֶבֶל נִתַּן לְתוֹכוֹ מִים מְרִיבִים, כְּדִי לְהַפְשִׁיךְן. ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח שיח, יב).

הָא דְלִית לִיה גִּידוּדֵי הָא דְאֵית לִיה גִּידוּדֵי, שאסרו חכמים לשחות בנהר, שמא יבוא לתקן בשבת כלי שלמדים לשחות בו, ומשום כך אסרו אף בבריכה העומדת בחצר שאין לה מחיצות גבוהות ובכך דומה לנהר, שאף שאין אדם מפחד לשחות בה, ואין רגילים לשחות בה בעזרת כלי, לא חילקו חכמים בגזירתם, אבל כשמחיצותיה גבוהות או באמבטי ובמקומות שאינם דומים לנהרות, מלכתחילה לא גזרו (רש"י בפירושו העיקרי ופסקי רי"ד). ויש מפרשים הנדון בסוגיא, שבריכה שאין לה שפה גבוהה דומה לנהר בכך שבשחייתו נעקרים וניתזים המים ויוצאים על פני החצר, ואילו בריכה שיש לה שפה גבוהה, אינה דומה לנהר, שהמים הניתזים חוזרים חזרה לתוך הבריכה (ר"ף ור"ן בדעתו).

ויש מפרשים, שבבריכה שאין לה שפה גבוהה, המים אינם עמוקים בקצה הבריכה, ובעלייתו נועץ רגליו בקרקע וממחה העפר לתוך המים ונראה כעובר על מלאכת לישא (רש"י בפ"י ראשון).

אכן, בבריכה העומדת בכרמלית או ברשות הרבים, יש איסור נוסף לשחות בה, שמא יתיז מים ברגליו חוץ לארבע אמות ואפילו כשיש לה שפה גבוהה (ראה רש"י לעיל ע"ב ד"ה ואפילו, וראה ביאה"ל שלט, ב, שיתכן שיש ראשונים שחולקים).

■ להלכה, אסור לשחות בשבת, במים שבנהרות או בבריכה שאין לה שפה ודומה לנהר, ומותר לשחות במים שבכלים או בבריכה שבחצר שיש לה כתלים גבוהים מכל צד (ש"ע או"ח שלט, ב), ובבריכה העומדת ברשות הרבים או בכרמלית, אסור בכל אופן, שמא יתיז את המים ברגליו חוץ לארבע אמות (ראה משב"ב וביאה"ל שם).

כֵּל הָאוֹחוֹ בְּאֵמָה וּמִשְׁתֵּין, כְּאֵלוּ מְבִיא מְבוֹל לְעוֹלָם, שזה היה חטאם של דור המבול (רש"י) והוא עוון חמור שעונשו מיתה ביד שמים, ונחשב כשופך דמים (גמ' נדה יג, א). ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח ג, יד ומשב"ב שם, וראה שם פרטים נוספים).

כֵּל הַמְנִיחַ יְדָיו כְּנֶגֶד פְּנֵיו שֶׁל מָטָה, כְּאֵלוּ כּוֹפֵר בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שנראה כאילו מתבייש בברית (רש"י), שאף שממדת הצניעות לכסות את הגוף ואפילו במקום שאין רואים, בזמן הרחצה שמוכרח לגלות עצמו, המניח ידיו כנגד פניו של מטה נראה כמתבייש בברית (ש"ה חולין דרך חיים תוכחת מוסר בהגה"ה).

לֹא קִשְׂיָא, הָא כִּי נִחִית, הָא כִּי סָלִיק. ■ וכך נפסק להלכה (משב"ב ב, א, והמנהג ביציאה מהמקוה, ראה משב"ב מהדו' דרשו שם).

כֵּל הַעוֹלָה מִבְּכַל לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹבֵר בְּעִשָּׂה, שְׁנֵאמַר בְּכֹלָה יוֹבֵאוּ וְשִׁמָּה יִהְיוּ, ועיקר הפסוק נאמר על גלות בית ראשון, אלא שלמדו חכמים שקפידת הפסוק היא גם על גלות בית שני (תוס' כתובות קד, ב ד"ה בבלה). ויש סוברים שהאיסור לעלות מבבל לארץ ישראל נאמר רק בגלות בית ראשון, שבטלה קדושת ארץ ישראל, ואילו בגלות בית שני, לדעת הסוברים שלא בטלה קדושת הארץ, יש מצוה דאורייתא בישוב הארץ ולא יתכן שיאסר לעלות אליה (ח" הגר"ח סטנסיל שם, בדעת הרמב"ם).

דְּבָרִים שֶׁל חוֹל מוֹתֵר לְאִמְרָם בְּלִשׁוֹן קֹדֶשׁ, במרחץ (רש"י), אכן מידת חסידות להימנע מכך (ראה ספר חסידים תתקצד ומג"א פה ב), אבל מי שעיקר דיבורו בלשון הקודש [כמו רב יהודה], יכול לכתחילה לדבר שם בלשון הקודש (אפיקי מגינים שם). ■ להלכה,